

LUẬN BÀN VỀ GIÁ TRỊ THẨM MỸ CỦA TRANG PHỤC COM-LÊ NAM

A DISCUSSION ON THE VALUE OF MEN'S SUITS

*Hoàng Diễm Thanh**

Ngày tòa soạn nhận được bài báo: 06/9/2021

Ngày nhận kết quả phản biện đánh giá: 02/03/2022

Ngày bài báo được duyệt đăng: 29/03/2022

Tóm tắt: *Com-lê Nam là một bộ âu phục, sự xuất hiện của Com lê trong các sự kiện và đời sống thường nhật ở nhiều nước trên thế giới chứng tỏ sự đa dạng về hình thức, tính thẩm mỹ và ứng dụng cao của loại trang phục này. Cuối thế kỷ XVII Com-lê xuất hiện ở nước Anh với những đặc trưng về tính đồng bộ và những qui tắc phục trang trong tòa án. Từ đó đến nay, Com-lê đã có nhiều biến đổi cho phù hợp với các giai đoạn lịch sử, nhưng cơ bản Com-lê vẫn giữ được những yếu tố tạo nên cá tính của bộ trang phục này. Việc khảo cứu để góp bàn về sự phát triển, làm rõ những yếu tố thẩm mỹ có tính đặc trưng của trang phục Com-lê Nam là việc cần thiết, góp thêm tư liệu để người đọc hiểu thêm về loại trang phục này trong dòng chảy thời trang quốc tế và Việt Nam đương đại.*

Từ khóa: *Trang phục Com-lê, giá trị thẩm mỹ, yếu tố tạo hình, Charles II.*

Abstract: *Men's suit is a suit. The appearance of suit in events and daily life in many countries around the world proves the diversity in form, aesthetics and high application of this type of garment. At the end of the seventeenth century, the suit appeared in England with the characteristics of uniformity and dress codes in the court. Since then, the suit has undergone many changes to suit historical periods, but the suit basically retains the elements that make up the personality of this outfit. It is necessary to do research to contribute to the development and clarify the aesthetic elements that are typical of men's suits, and to contribute more material for readers to understand more about this type of clothing in the flow of contemporary Vietnam and international fashion.*

Keywords: *Suit, aesthetic value, shaping element, Charles II.*

I. Đặt vấn đề

Trải qua gần 400 năm từ lúc xuất hiện tại Anh quốc, bộ Comlê nam được sử dụng rộng rãi trong đời sống hàng

ngày. Việc nghiên cứu trang phục Com-lê để làm rõ hơn những yếu tố đặc trưng tạo nên bộ trang phục Nam điển hình với nét lịch sử, trang trọng và vẻ đẹp nam

* Trường đại học Mỹ thuật Công nghiệp

tính. Trang phục Com-lê ra đời từ sự phát triển của xã hội, ngoài chức năng bảo vệ cơ thể, Com-lê còn có chức năng thẩm mỹ, thể hiện thị hiếu của người sử dụng cũng như địa vị xã hội của họ. Cái đẹp của Com-lê trước hết được tạo dựng bởi các yếu tố tạo hình phù hợp với đặc điểm nhân trắc của nam giới như tỉ lệ 1/2 theo chiều dọc, cấu trúc đăng đối tạo nên sự vững trãi chuẩn mực; Màu sắc thiên về các màu đậm như màu đen, màu chì, màu xanh đen, xanh tím than... được cộng hưởng bởi tính biểu cảm có tính thô ráp của chất liệu Len đã góp phần tạo nên vẻ đẹp nam tính cho bộ trang phục này.

Trong bài viết này chúng tôi tập chung vào các vấn đề: Khái lược về các đặc điểm của trang phục Com-lê Nam và những yếu tố hình thành giá trị thẩm mỹ của bộ trang phục này.

II. Cơ sở lý thuyết

Bài viết sử dụng lý thuyết “Giao lưu tiếp biến văn hóa” làm cơ sở lý luận, áp dụng xuyên suốt trong thực tiễn nghiên cứu.

Học giả David L. Sam cho rằng: “*Tiếp biến văn hóa giải thích quá trình thay đổi văn hóa và thay đổi tâm lý là kết quả theo sau cuộc gặp gỡ giữa các nền văn hóa*”. Những ảnh hưởng của giao lưu văn hóa có thể thấy được ở những cấp độ khác nhau. Ở cấp độ nhóm, tiếp biến văn hóa thường dẫn đến những thay đổi về văn hóa, phong tục, và các tổ chức xã hội, hiệu ứng cụ thể của cấp độ này thường là thực phẩm, quần áo, và ngôn ngữ... Ở cấp độ cá thể, tiếp biến văn hóa đã được chứng minh

có liên quan tới những thay đổi trong hành vi, tâm lý và thể chất.

III. Phương pháp nghiên cứu

Phương pháp nghiên cứu ứng dụng cho bài viết: *Phương pháp cấu trúc mỹ thuật học*.

Từ cách tiếp cận đối tượng nghiên cứu trên cơ sở các yếu tố mỹ thuật cơ bản: Cấu trúc, mối quan hệ tỉ lệ, hình khối, màu sắc, chất liệu qui trình gia công... sẽ làm sáng tỏ những vấn đề khoa học là bản chất của đối tượng nghiên cứu qua đó làm rõ thêm những giá trị thẩm mỹ mà nó mang lại.

IV. Kết quả và thảo luận

Trang phục là một loại hình văn hóa đặc trưng của loài người, mỗi loại trang phục có một ngôn ngữ biểu cảm khác nhau mà ở đó người ta nhìn thấy hình ảnh phản chiếu của một xã hội với những đặc điểm văn hóa riêng biệt và cũng nhìn thấy ở đó sự tiếp biến văn hóa thông qua sự thay đổi theo thời gian và không gian. Com-lê cũng hội tụ đầy đủ các đặc điểm chung của trang phục, điều đặc biệt là Com-lê sinh ra bởi sự cấu thành từ những loại trang phục khác đã có sẵn tạo nên một chỉnh thể thông qua cách phục trang theo một qui tắc thống nhất. Các yếu tố tạo hình làm nên nét riêng cũng như cái đẹp của Com-lê cũng đến từ chính các qui tắc phục trang mang tính máy móc này; về cơ bản các yếu tố tạo hình bộ Com-lê được tổ chức trong sự thống nhất từ bố cục, kết cấu, hình khối, đường nét, màu sắc... và kỹ thuật gia công phức tạp bậc nhất, cùng hướng đến mục đích tạo ra bộ trang phục thanh lịch cho nam giới.

4.1. Sự phát triển Com-lê trong không gian và thời gian

Com-lê thuộc khái niệm chung của trang phục, Com-lê theo từ điển Pháp-Việt tân từ điển minh họa là “Complet” khi là tính từ có nghĩa là trọn vẹn, đầy đủ và đồng nhất, khi là danh từ giống đực có nghĩa là bộ trang phục của nam giới gồm ba sản phẩm áo Vét-tông, quần Âu, áo Gi-lê.

Theo *Từ điển tiếng Anh* của Đại học Oxford từ “*Suit*” với nghĩa là “làm cho phù hợp” khi là ngoại động từ. Khi là danh từ trong lĩnh vực trang phục “*Suit*” có nghĩa là một bộ lễ phục cho nam giới, có hai hoặc ba sản phẩm thường làm cùng một loại vải, được mặc cùng nhau. Áo Vét-tông là sản phẩm chính trong bộ Com-lê, nếu mặc với quần Âu gọi là bộ Com-lê hai mảnh “*Suit two piece*”, nếu mặc thêm áo Gi-lê thì gọi là bộ Com-lê ba mảnh “*Suit three piece*”.

Theo từ điển tiếng Việt Com-lê là bộ trang phục giành cho nam giới, gồm basan phẩm áo Vét-tông, quần Âu, áo Gi-lê. Theo lối mặc thoải mái, ít trang trọng hơn sẽ không mặc cùng áo Gi-lê thì gọi là bộ Vét-tông.

Căn cứ vào sự ra đời trước đó của các sản phẩm trong bộ Com-lê có thể thấy thuật ngữ Com-lê xuất hiện muộn hơn, nó có nghĩa như là một cách phối hợp các thành phần khác nhau của bộ trang phục để tạo nên sự đồng nhất trong cách phục trang, với ý nghĩa ban đầu tạo nên sự nghiêm trang thể hiện uy quyền của các quan tòa Anh quốc thế kỷ XVII.

4.1.1. Sự ra đời của trang phục Com-Lê Nam

Thời trang nam trong giai đoạn 1650-1700 ở Tây Âu có sự thay đổi nhanh chóng, dấu ấn của sự biến đổi này là sự xuất hiện bộ lễ phục dành cho nam giới. Với mục đích tăng cường tính nghiêm trang thể hiện quyền lực tối cao của tòa án, năm 1666, quốc vương Chaeles II của Vương quốc Anh ra sắc lệnh rằng, tại toà án, các vị quan tòa phải mặc bộ lễ phục gồm: Áo khoác dài, Gi-lê, Quần ống túm, Cà- vạt, đội bộ tóc giả và một chiếc mũ để đội khi ra ngoài trời.

Trải qua quá trình thích nghi và biến đổi, đến cuối những năm 80 của thế kỷ XVII, bộ trang phục giản đơn và thống nhất này đã trở thành chuẩn mực cho bộ lễ phục. Kiểu dáng bộ Com-lê có nhiều biến đổi vào các thế kỷ sau, khi mà bộ quần áo này đã phổ biến ra ngoài không còn là trang phục riêng của tòa án.

4.1.2. Các loại hình Com-lê Nam phổ biến từ thế kỉ XIX đến nay

4.1.2.1. Các loại áo khoác ngoài của bộ Com-lê nam truyền thống trong thế kỷ XIX:

Cho đến giữa thế kỷ thứ XIX yếu tố Một đã bắt đầu ảnh hưởng đến bộ Com-Lê, sự thích ứng nhanh chóng với lối sống hiện đại, gắn liền với công năng sử dụng, sự thay đổi cho phù hợp này đã mang lại sự đa dạng về kiểu dáng, quá trình tiến hóa đã tạo nên dáng vẻ lịch lãm, nam tính cho Com-lê hiện đại ngày nay.

- Áo khoác buổi sáng (Morning Coats) (1840).

- Áo khoác buổi tối (Dinner Jacket) (1860).

- Áo khoác ngắn (Vét- tông) (1870).
- Tuxedo và áo khoác Norfolk (1880).
- Áo Vét Thể Thao (Sport Jacket), áo Vét hải quân (Blazer) (1890).

4.1.2.2. Trang phục Com-lê nam thế kỷ XX

Thế kỷ XX ngoài những hình thức của bộ Com-lê truyền thống còn xuất hiện những bộ Com-lê phi truyền thống với sự tác động của các trào lưu xã hội, sự giao thoa văn hóa.

- Com- lê “Sack suit (1900).
- Com-lê Jazz (1920).
- Com-lê Zoot, Com-lê phương Tây, Com-lê Nudie, Com-lê Beatle (1930 – 1940).
- Com-lê Mod (1960).
- Com-lê Safari và Com-lê Disco (1970).
- Com-lê Mandarin (1990).
- Com-lê Power (1980 -1990).

4.1.2.3. Trang phục Com-lê nam những năm đầu thế kỷ XXI

Phong cách phục trang của cả hai giới giai đoạn này thể hiện sự kết hợp các yếu tố tốt nhất các phong cách thời trang những thập kỷ trước với các trào lưu thời trang quốc tế và yếu tố văn hóa của các dân tộc. Cùng với sự phổ biến thời trang tối giản, phong cách cổ điển, lấy cảm hứng từ những phong cách trong thập niên 30, 40, 50, 60... của thế kỷ XX đã tạo nên diện mạo mới của trang phục Com-lê nam đầu thế kỷ XXI.

Nhìn chung, Com-lê giai đoạn này có nét cổ điển kết hợp với sự sang trọng tinh tế của Com-lê những năm 30, với những chi tiết cắt cúp của thập niên 60 thể hiện rõ nét yếu tố nam tính của bộ trang phục.

4.2. Những yếu tố hình thành giá trị thẩm mỹ Com-lê nam

Một bộ Com-lê đẹp về cơ bản vẫn hội đủ các yếu tố thẩm mỹ của một bộ trang phục đẹp, bao gồm các yếu tố mỹ thuật cơ bản như: Màu sắc, chất liệu, hình khối, đường nét, họa tiết trang trí, được sắp đặt trong những hình thức bố cục phù hợp.

4.2.1. Màu sắc

Trong thiết kế thời trang, tâm lý giới tính ảnh hưởng rất lớn đến các yếu tố tạo hình như đường nét, tỉ lệ, bố cục của trang phục và đặc biệt là màu sắc. Nhìn chung trang phục nam có hình dạng cứng cáp, khỏe khoắn; việc sử dụng màu trong thiết kế trang phục nam cũng đáp ứng các đặc điểm giới tính này.

Màu sắc của bộ Com-lê cổ điển là những màu sẫm như màu đen, màu xanh tím than và màu xám đậm, bởi tính chất các màu này chứa đựng sự lịch lãm, trang trọng. Màu đen có thể hấp thụ mạnh ánh sáng là màu nghiêm túc, mạnh mẽ uy quyền, ngoài ra màu đen còn tạo ra sự tinh tế, kịch tính, do vậy màu đen thích hợp với những bộ Com-lê đất tiền dùng cho các nghi lễ quan trọng. Theo văn hóa phương Tây Màu trắng đi liền với sự trong trắng, tinh khiết và được xem là màu của sự hoàn thiện, nên màu trắng được sử dụng

khá nhiều trong thời trang Com-lê, được sử dụng trong những dịp lễ hội, dạo chơi, dự tiệc... Màu xám là màu trung tính thể hiện sự thanh nhã, lịch thiệp nên rất hợp với những bộ Com-lê công sở. Trong suốt một thời gian dài từ thập niên 20 đến thập niên 40 thế kỷ XX màu xám đã trở thành màu Com-lê được ưa chuộng nhất. Ngoài 3 màu vô sắc đen, trắng, xám, ngày nay Com-lê nam sử dụng hầu hết các màu có thể, kể cả những màu rất rực rỡ, nhưng đã được các nhà tạo mẫu điều chỉnh cho phù hợp với nam tính. Trong phong cách hiện đại, mặc áo Vét-tông phối hợp với các sản phẩm khác màu trong bộ Com-lê tạo nên cá tính cho người mặc.

4.2.2. Chất liệu

Chất liệu vải là một yếu tố quan trọng để cắt may Com-lê, ngoài những tính chất phù hợp để may Com-lê như: Tính đàn hồi, khả năng định hình và chống nhăn thì và bề mặt vải cũng tham góp cho mỹ cảm những hiệu ứng đặc biệt. Bởi thế, may Com-lê cần chọn nguyên liệu vải sao cho phù hợp, thống nhất giữa chất liệu và hình dáng cũng như tính năng sử dụng. Vải may Com-lê dùng trong mùa lạnh thường là loại vải len lông cừu hoặc vải len pha sợi tổng hợp; Tốt nhất vẫn là vải có sợi len nguyên chất có độ dày và độ mịn vừa phải, sợi len nhẹ có độ xốp nên giữ ấm tốt khi mặc trong thời tiết se lạnh, ngoài ra len có tính đàn hồi giúp chống nhăn, mặt vải có độ bóng nhẹ phù hợp với bộ Com-lê phong cách cổ điển sang trọng.

Vải len pha sợi tổng hợp hiện được sử dụng rộng rãi để cắt may Com-lê bởi độ bền, giá thành hạ phù hợp với nhiều

đôi tượng khách hàng. Loại vải này thường nhanh chóng mất đi độ bóng sau khi gia công hoặc được giặt vài lần, mặt vải khá cứng.

Loại vải 100% sợi tổng hợp cũng khá thịnh hành dùng may Com-lê cho giới trẻ bởi mặt vải bóng hợp với xu hướng thời trang đang thịnh hành. Vải sợi tổng hợp hút ẩm thoát khí không tốt nên mặc rất bí, mặt vải có độ đàn hồi quá lớn khiến bộ quần áo lúc nào cũng phồng phiu, mất đi sự tự nhiên cần có trong bộ Com-lê chất lượng.

Vải may Com-lê cho mùa nóng thích hợp nhất là vải len siêu mịn có pha sợi tơ tằm, vải khá mỏng, mặt vải mịn, bóng tạo nên sự sang trọng, thích hợp cho phong cách Com-lê cổ điển. Loại vải này kết hợp được các tính chất ưu việt của hai loại sợi, sợi len nhẹ đàn hồi và thoát khí tốt, sợi tơ tằm hút ẩm thoát khí nhanh, mượt và bóng.

Loại vải Com-lê được ưa chuộng khi thời tiết nóng là vải sợi Lanh. Sợi Lanh tự nhiên tuy được nhuộm và se kỹ nhưng vẫn để lại các nốt sần không đều trên mặt vải tạo nên sự thô ráp, mặt khác sợi lanh có tính đàn hồi kém nên khi mặc rất dễ nhàu, tuy vậy điều này không những không làm giảm tính thẩm mỹ của loại vải này mà còn tạo ra một phong cách Com-lê phóng khoáng và nam tính.

4.2.3. Đường nét

Đường nét là yếu tố căn bản được dùng nhiều trong thiết kế thời trang. Đường nét tạo nên sự khác biệt của các mẫu thiết kế, trên nền những hình cơ bản

ta đưa lên những đường nét và những họa tiết trang trí để tạo ra những mẫu trang phục khác nhau, trong trang phục có hai loại đường nét chính:

- Đường kết cấu là đường buộc phải có trong sản phẩm thời trang. Đó là những đường liên kết các chi tiết bán thành phẩm tạo thành một sản phẩm thời trang hoàn thiện.

- Đường trang trí là đường không nhất thiết phải có, nhưng người tạo mẫu đưa thêm vào để tạo nên vẻ đẹp riêng cho bộ trang phục.

Trang phục Com-lê được thiết kế bởi các đường kết cấu chạy dọc theo thân áo, đặc biệt là các đường này đều nằm ở các vị trí thuận lợi cho việc tạo phom cho áo như: Đường sống lưng, đường cạnh sườn thân sau và cạnh sườn thân trước, điều này giúp cho việc điều chỉnh thân áo cho ôm khớp cơ thể được dễ dàng, mặt khác các đường này cũng tạo nên sự thanh thoát nhưng không mất đi nam tính của bộ Com-lê. Sự tinh tế cũng được biểu hiện qua các đường nét của ve, cổ và nẹp áo với những đặc trưng riêng của bộ Com-lê nam, để có được các đường nét tinh tế này chắc chắn cần kỹ năng điêu luyện của những người thợ may Com-lê.

4.2.4. Quan hệ tỷ lệ và bố cục

Trong thiết kế thời trang tính biểu cảm mà quan hệ tỷ lệ mang lại là rất rõ ràng và quan trọng.; Có thể nhận thấy trong lịch sử phát triển của trang phục Com-lê khi đã định hình và được phổ biến trên toàn thế giới, từ năm 1870 Com-lê luôn có tỷ lệ $\frac{1}{2}$, nó giúp tạo sự cân bằng, tính ổn định cao, điều này khiến cho bộ Com-lê luôn

có được hình thức trang trọng, chuẩn mực phù hợp với tính chất của một bộ lễ phục. Tùy theo xu hướng thời trang mà các nhà thiết kế lựa chọn, điều chỉnh kích thước các sản phẩm trong bộ Com-lê dài, ngắn khác nhau tuy vậy tỷ lệ chung của bộ trang phục này là gần như không thay đổi.

Bộ Com-lê nam với lịch sử gần bốn trăm năm, khi còn là lễ phục trong các tòa án ở nước Anh và Pháp nó đã bị điều chỉnh bằng những qui định khắt khe của nhà nước phong kiến, với các nguyên tắc phải mặc đồng bộ gồm áo Vét-tông, quần Âu, áo Gi-lê cùng các phụ kiện khác như tóc giả, Sơ mi và Cà-vạt, phong cách này hiện nay vẫn được sử dụng. Sự ổn định của bố cục nằm trong tổng thể của tỉ lệ $\frac{1}{2}$, sự cân xứng cũng được nhận thấy qua bố cục cân đối của các chi tiết như tay, ve cổ và túi áo thông qua trục hiện hữu là hàng khuy ở giữa, nếu áo mặc mở khuy thì hàng khuy của áo Gi-lê sẽ là trục giữa của bố cục này, trục hiện hữu bao giờ cũng tạo cảm giác cân bằng rõ nét trong bố cục hơn trục ảo. Điểm nhấn của bộ Com-lê hướng lên trên và tập trung ở phần cổ của người mặc, do vậy áo sơ mi thường có màu khác với màu áo Vét-tông, sơ mi màu trắng luôn được lựa chọn cho các bộ Com-lê màu đen trong các nghi lễ chính thức. Cà-vạt hoặc nơ là điểm nhấn của trang phục này, màu sắc khá sắc sỡ với nhiều loại hoa văn, kẻ sọc khác nhau, màu của cà-Vạt bao giờ cũng được chọn là màu đối lập với màu áo sơ mi để tạo nên sự nổi bật. Có thể nói Cà-vạt là điểm nhấn và cũng là chi tiết duy nhất thể hiện sự lãng mạn của bộ trang phục được coi là nghiêm trang và bảo thủ nhất của nam giới.

4.2.5. Quy trình gia công Com-lê nam theo phương pháp thủ công

Com-lê cao cấp được làm thủ công, để đáp ứng thị hiếu thẩm mỹ và phù hợp với đặc điểm nhân trắc của mỗi khách hàng người thợ phải mất khoảng 40 giờ với qui trình như sau:

Bước 1. Lấy số đo, tư vấn về kiểu và chọn vải.

Bước 2. Thiết kế mẫu trên giấy cứng và áp lên vải để cắt.

Bước 3. Thử sửa lần 1, khâu tay ráp toàn bộ áo, cho khách hàng mặc thử để đánh giá tổng quan về độ dài, rộng, sự ôm khớp với cơ thể, sự hài hòa của các chi tiết; Chỉnh sửa nếu cần thiết.

Bước 4. May ráp toàn bộ các cụm chi tiết.

Bước 5. Thử sửa lần 2, khâu tay ráp toàn bộ áo, cho khách hàng mặc thử, đánh giá chi tiết từng bộ phận; chỉnh sửa nếu cần thiết.

Bước 6. May hoàn thiện các chi tiết quan trọng như: Cổ, tay...

Bước 7. Thử sửa lần 3, cho khách mặc thử để đánh giá tổng thể, nếu khách hàng hài lòng sẽ tiến hành thừa khuyết và là hoàn thiện.

V. Kết luận

Com-lê nam là một loại trang phục độc đáo, từ khi xuất hiện đến nay đã gần bốn thế kỷ Com-lê nam vẫn giữ được những sắc thái và nét văn hóa riêng. Qua tiến trình lịch sử, điều dễ nhận thấy là sự biến đổi không ngừng của loại trang phục này, mỗi sự đổi thay của xã hội về chính

trị, kinh tế, văn hóa, công nghệ...đều có sự tác động rõ nét tới trang phục Com-lê.

Lịch sử hình thành trang phục Com-lê với ý nghĩa ban đầu tạo nên sự nghiêm trang, thể hiện uy quyền của các quan tòa Anh quốc thế kỷ XVII, với đặc điểm phối hợp các thành phần khác nhau của bộ trang phục để tạo sự đồng nhất trong cách phục trang, nên bộ trang phục này phù hợp với nam tính và dần phổ biến trên thế giới với nhiều biến đổi theo thời gian và văn hóa bản địa nơi nó lan tỏa.

Vẻ đẹp của bộ Com-lê nam thể hiện bởi nhiều yếu tố thẩm mỹ: Biểu cảm dễ nhận thấy là sự thống nhất về chất liệu của các sản phẩm chính trong bộ Com-lê như áo Vét-tông, quần Âu, áo Gi-lê. Có nhiều chất liệu để may Com-lê như sợi len lông Cừu, sợi lanh, sợi tổng hợp...nhưng đa phần là sợi len lông cừu vì nó có tính đàn hồi cao làm cho mặt vải luôn phẳng phiu nhưng vẫn mềm mại. Màu đen, xám, xanh tím than thường được sử dụng trong bộ Com-lê nam bởi tính trang trọng và nam tính mà chúng mang lại; tuy nhiên màu sắc của bộ Com-lê trong thế giới hiện đại rất phong phú để phù hợp với mỗi mùa một hàng năm. Với tỉ lệ $\frac{1}{2}$ và bố cục cân đối đã tồn tại hàng trăm năm của bộ Com-lê có thể thấy đây là bộ trang phục rất bảo thủ, người ta chỉ có thể giải thích đó là dosự phù hợp của bố cục này với các đặc tính chung của bộ Com-lê. Với một bộ Com-lê nam kỹ thuật gia công là hết sức quan trọng, bỏ qua các yếu tố thời trang, nếu được cắt may với chất lượng hoàn hảo, phù hợp với cơ thể bộ Com-lê đó đã tạo nên phong cách riêng cho người mặc nó.

Qua nghiên cứu, bước đầu bài viết giới thiệu lịch sử hình thành, phát triển và phân tích các thuộc tính tạo nên giá trị thẩm mỹ của trang phục Com-lê nam; Đóng góp thêm tư liệu tham khảo về loại hình trang phục này.

Tài liệu tham khảo:

- [1]. Đào Duy Anh (2006). “*Việt Nam văn hóa sử cương*”, NXB Văn hóa thông tin, Hà Nội.
- [2]. Trần Thủy Bình (2005). “*Giáo trình Mỹ thuật trang phục*”, NXB Giáo dục, Hà Nội.
- [3]. Nguyễn Văn Lân, (2004). “*Vật liệu Dệt*”, NXB Đại học quốc gia thành phố Hồ Chí Minh.
- [4]. Thanh Nghị (1967). “*Việt Nam Tân từ điển*”, Nhà sách Khai trí.
- [5]. Thanh Nghị (1954). “*Pháp Việt tân từ điển minh họa*”, NXB Thời thế.

[6]. Nguyễn Thu Phương (2005). “*Trang phục Việt Nam từ truyền thống đến hiện đại*”, NXB Lao động.

[7]. Đoàn Thị Tình (2010). “*Trang phục Việt Nam*”, NXB Mỹ thuật, Hà Nội.

[8]. Đại học Oxford (2008). “*Từ điển tiếng Anh – Việt*”.

[9]. Nicholas Antogiavanni (2006). “*The Suit*”, HarperBusiness, annotated edition NSBN- 10:0060891866.

[10]. Bernhard Roetzel (2009). “*Savile Row: The Master Tailors of British Bespoke*. Thames & Hudson”, ISBN -10: 0500515247, England.

Địa chỉ tác giả: Trường đại học Mỹ thuật công nghiệp

Email: thanhhdh56@gmail.com

